

## Skabelon høringsvar offentlig høring

| Skabelon Høringssvar                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Titel på den kliniske retningslinje:</b><br>Negative symptomer ved skizofreni og andre primære psykoselidelser - Vurdering og behandling af børn, unge og voksne                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Navn og mailadresse høringspart:</b><br>Sundhedsstyrelsen, Enhed for Sygehuse og Forløb, <a href="mailto:sst@sst.dk">sst@sst.dk</a>                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Habilitet/høringspart                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Emne/område:                                                                                                                                                                                                                                                    | Kommentar:                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Habilitetsforhold</b><br>Er du konsulent?<br>Har du fået/får du støtte eller har tilknytning til en organisation/et firma, som den pågældende retningslinje har betydning for, eller som kan have betydning for anbefalingerne i den kliniske retningslinje? | Ingen interessekonflikter                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Høringspart</b><br>Repræsenterer du dig selv eller en organisation?<br>Hvis du repræsenterer en organisation, skriv da din stilling samt navn og mailadresse på den ansvarlige leder/bestyrelsesformand etc. for organisationen.                             | Sundhedsstyrelsen, Enhed for Sygehuse og Forløb,<br>Afdelingslæge Vibe Ballegaard ( <a href="mailto:vicb@sst.dk">vicb@sst.dk</a> )<br>Enhedschef Agnethe Vale ( <a href="mailto:agvn@sst.dk">agvn@sst.dk</a> ) |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Kommentarer til indhold                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Emne/område:                                                                                                                                                                                                                                                    | Side:                                                                                                                                                                                                          | Kommentarer/eksempler:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Overordnede kommentarer/vurdering</b><br>Opsummerende overordnet vurdering og kommentarer til retningslinjen.                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                | <p>Det er positivt, at negative symptomer ved skizofreni og andre primære psykoselidelser med denne retningslinje får et særskilt fokus, bl.a. pga. sammenhængen med prognose, funktionsevne og livskvalitet. Vi vil desuden gerne kvittere for at der er lagt et stort arbejde i udarbejdelsen af denne retningslinje, og at der anvendes en konsistent metode ift. kvalitetsvurdering af evidens og graduering af anbefalingens styrke. Det er desuden en styrke, at retningslinjen favner både farmakologiske og psykosociale interventioner og dermed understøtter en helhedsorienteret og i nogle tilfælde tværsektoriel og tværfaglig behandlingsindsats.</p> <p>Det kunne fremgå tydeligere, at evidensen primært er baseret på voksne patienter, og at anvendelse til børn og unge ofte bygger på en vurdering af at evidensen kan ekstrapoleres til børn og unge. En mere systematisk og tydelig beskrivelse af hvordan anbefalingerne kan tilpasses til børn og unge kunne styrke anvendeligheden af retningslinjen i børne- og ungdomspsykiatrien.</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Fagligt indhold</b><br/>         Fx vedr. relevans, diagnostik, behandling, patientgruppe etc.<br/>         Er der udeladt væsentlige forhold i det faglige indhold i den kliniske retningslinje?<br/>         Er der behov for justering af nogle anbefalinger og i så fald hvilke og hvorfor?<br/>         Ved mangler skal dette begrundes med kilder IKKE blot med: "jeg har erfaring for at...."</p> | <p>s.5</p> <p>s.6</p> <p>s.8</p> <p>s.9</p> | <p>I afsnittet om "Patientgruppe" henvises der alene til ICD-10. Da Danmark på et tidspunkt vil være forpligtet til at overgå til ICD-11, kan det overvejes at beskrive, at negative symptomer her er en del af klassifikationen af primære psykoselidelser, og graderes efter sværhedsgrad. Dette kan også indgå som et argument for, at retningslinjen er udvidet til at omfatte patienter med primære psykoselidelser generelt.</p> <p>Det er Sundhedsstyrelsens opfattelse, at visionen for DMPG'erne på længere sigt er, at de i højere grad er tværfaglige og tværsektorielle – og også kan omfatte behandling og andre indsatser i primærsektoren. Patienter med psykoselidelser og negative symptomer vil ofte have længerevarende kontakt til kommunale indsatser, herunder socialpsykiatrien, hvor fagpersonerne har en blandet sundheds- og socialfaglig baggrund, men typisk ikke nogen specialisering. Flere af de foreslåede anbefalinger vedrører desuden psykosociale indsatser, såsom afdækning af behov for sociale støtteforanstaltninger, social færdighedstræning og fysisk aktivitet. Indsatser som både kan tilbydes i et behandlingsforløb i psykiatrien, men ligeså vel som en del af den kommunale indsats.</p> <p>Målgruppen for retningslinjen er aktuelt defineret som sundhedsprofessionelle inden for specialerne psykiatri samt børne- og ungdomspsykiatri. Vi vil i den forbindelse opfordre til, at det overvejes, om retningslinjen kan have et bredere sigte og også målrettes socialfaglige medarbejdere i psykiatrien (fx socialrådgivere) samt relevante fagpersoner i de kommunale indsatser, i overensstemmelse med visionen for DMPG'erne.</p> <p>Det kan overvejes at tilføje her, at dette også vil understøtte en mere præcis diagnostik ved overgang til ICD-11, hvor negative symptomer klassificeres efter sværhedsgrad.</p> <p>Kommentar til anbefaling 3: Det kunne med fordel tydeliggøres, at evidensgrundlaget for brug af BNSS hos børn og unge er begrænset, og at anbefalingen her hviler på en ekspertvurdering. Der lægges op til, at interviewer skal tilpasse spørgsmålene til børn og unge, samtidig med at det beskrives, at brug af BNSS kræver oplæring og løbende træning i brug og samrating for at</p> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |      | <p>opnå tilstrækkelig validitet. Er der risiko for at tilpasningen til børn og unge kan udfordre validiteten, medmindre der er konsensus om hvordan tilpasningen skal foregå?</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|  | s.11 | <p>Kommentar til anbefaling 4: Anbefalingen forholder sig specifikt til depression og brug af cannabis, men det oplyses ikke, om betydningen af anden komorbid psykisk sygdom eller rusmiddelproblematik er vurderet. Det kunne med fordel beskrives, om hhv. anden samtidig psykisk sygdom (fx PTSD, OCD, autismspektrumforstyrrelse) kan give anledning til overvejelse om sekundære negative symptomer eller anden rusmiddelproblematik (alkohol, opioder mm.). Kunne det desuden overvejes at tilføje en bred anbefaling om systematisk screening for rusmiddelproblematik?</p>                                                                                                    |
|  | s.16 | <p>Kommentar til anbefaling 9: Det kan overvejes at præcisere, at vurderingen af TMS'omkostningseffektivitet vil afhænge af, om behandlingen indføres bredere i psykiatrien (fx også til depression), hvilket kan reducere merudgifter. Ligeledes kunne patientperspektivet vægtes mere, idet TMS generelt er skånsom og har begrænsede bivirkninger, som kan opleves som et attraktivt alternativ for patienter som har manglende effekt af anden behandling – også selv om hyppige fremmøder kan være en barriere.</p>                                                                                                                                                               |
|  | s.19 | <p>Kommentar til anbefaling 11: Ordlyden 'overvej at tilbyde afprøvning ... til udvalgte patienter' afspejler usikkerheden på området og virker hensigtsmæssig. Er det muligt at præcisere endnu tydeligere, hvilke patienter der konkret kan komme i betragtning, så anbefalingen kan understøtte en mere ensartet klinisk praksis.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|  | s.25 | <p>Kommentar til anbefaling 15: Rationalet for anbefalingen fokuserer primært på tilknytning til arbejde og uddannelse grundet evidens for IPS, selvom selve anbefalingen har et bredere sigte. Er det muligt, også i rationalet for anbefalingen, at understøtte et bredere sigte på relevante rehabiliteringsindsatser/andre støttende indsatser fx botilbud, bostøtte, ADL-træning, social færdighedstræning eller aktivitetstilbud/sociale netværkstilbud. Ved at inkludere en bredere beskrivelse af rehabiliteringsindsatser, kunne anbefalingen i højere grad have et tværsektorielt sigte. Det kunne evt. samtidig i bemærkningerne fremhæves, at et tæt samarbejde mellem</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | s.30 | <p>psykiatrien og kommunale tilbud er afgørende, hvis anbefalingen skal omsættes til praksis.</p> <p>Kommentar til anbefaling 19: Beskrivelsen af patientværdier og – præferencer virker ikke til at være i overensstemmelse med overskriften. Derudover kunne rationalet for anbefalingen med fordel uddybes.</p> |
| <b>Forslag til supplerende litteratur</b><br>Mangler der f.eks. væsentlige kilder, der vil kunne ændre anbefalingerne? Angiv reference og begrundelse. (Eksemplerne skal begrundes i relevant litteratur og ikke angives ud fra egen erfaring).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Metodisk indhold</b><br>Er der forhold ved den anvendte metode (litteratursøgning, vurdering af de inkluderede studiers kvalitet, udvælgelse etc.), som er uklar, bør revideres eller lignende?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Bilag og vejledninger</b><br>Er der kommentarer til forhold der vedrører bilag (hvis de indgår i retningslinjen).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Andre kommentarer</b><br>Patientværdier/præferencer er i retningslinjen baseret på klinisk vurdering, og det fremgår ikke, at patienter/pårørende er inddraget ifm. udarbejdelse af retningslinjen. For mange af interventionerne er faktorer som motivation, accept og tilgængelighed afgørende for interventionens effekt i praksis, og det kunne med fordel afspejles mere systematisk i retningslinjen, ligesom patientpræferencer også kan være afhængig af aldersgruppe. Vi anbefaler at det overvejes, om patientpræferencer kan indsamles og integreres mere systematisk – fx via brugerorganisationer – for at understøtte retningslinjens implementering i klinisk praksis og vigtigheden af at inddrage målgruppens egne præferencer for at opnå god behandlingseffekt. |      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |